

รายงานห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

จิระ อินทโกสม *

รายงานห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพนั้น ในทางปฏิบัติมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2520 โดยเริ่มจากความร่วมมือของบรรณารักษ์ห้องสมุดในสาขานี้ คือ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะสัตวแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นห้องสมุดซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกัน มีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้ใช้ห้องสมุดแต่ละแห่งมีความต้องการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อใช้ในการสอน การทำวิจัยและในการรักษาพยาบาลมาก ประกอบกับความเจริญของวิทยาการสาขานี้รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว หนังสือตำราวารสาร และเอกสารในสาขามีการตีพิมพ์เผยแพร่มาก และมีราคาแพงเกินกว่าที่ห้องสมุดแต่ละแห่งซึ่งมีงบประมาณจำกัดจะจัดหาสนองความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดได้เพียงพอ ฉะนั้น บรรณารักษ์ห้องสมุดทั้ง 4 คณะ จึงมีการประชุมตกลงให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น

ด้านบริการ ให้มีการยืมหนังสือ วารสารระหว่างห้องสมุด ห้องสมุดที่มีหนังสือตำราเรียนมาตรฐาน (Standard Textbook) ที่ใช้ร่วมกันได้หลายเล่ม ก็จะทำให้ห้องสมุดที่ไม่มีมีมยืมหนังสือใช้ตลอดปีการศึกษาได้เป็นกรณีพิเศษ

ด้านการจัดหาทรัพยากร มีการตกลงไม่ซื้อวารสารซ้ำซ้อน ห้องสมุดที่เป็นเจ้าของวิชาโดยตรงจะบอกรับและให้ห้องสมุดอื่นยืมใช้หรือถ่ายเอกสารได้ ช่วยประหยัดงบประมาณและเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และในการขอเอกสารจากต่างประเทศ ห้องสมุดแต่ละแห่งก็จะขอให้ห้องสมุดอื่นๆ ช่วยถ้ามีโอกาส

ในปี พ.ศ. 2526 จึงได้มีการประชุมระหว่างผู้บริหารและหัวหน้าบรรณารักษ์หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ เสนอแผนพัฒนาห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ แก่รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยขออนุมัติงบประมาณมหาวิทยาลัยสนับสนุนห้องสมุดสาขาวิชานี้ ทั้งด้านสถานที่ ทรัพยากร การวางระบบจัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลด้วย

* หัวหน้าหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คอมพิวเตอร์ร่วมกันได้ตามสายแผนพัฒนาฉบับนั้นนับได้ว่าเป็นการเสนอแผนสร้างข่ายงานครั้งแรก
ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อสถาบันวิทยบริการได้รับโปรแกรมสำเร็จรูป CDS/ISIS จากองค์การ UNESCO
มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล และได้จัดฝึกอบรมบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะฯ ให้รู้จักใช้
โปรแกรมนี้ บรรณารักษ์ห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ 4 คณะ ได้ใช้โปรแกรมนี้จัดเก็บข้อมูล
ให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน และได้ทดลองรวมข้อมูลที่แต่ละคณะจัดเก็บมารวมกันจัดแสดงผลงานจุฬา
วิชาการ 2530 ปรากฏว่าสามารถเรียกใช้ข้อมูลได้เป็นผลดี ฐานข้อมูลที่นำมาแสดงในงาน คือ

1. ฐานข้อมูลระหว่างประเทศ คือ CD-ROM MEDLINE เป็นฐานข้อมูลของบทความ
วารสารวิทยาศาสตร์การแพทย์ทั่วโลก ตั้งแต่ ค.ศ. 1982-1987 ซึ่งตีพิมพ์ใน Index Medicus,
Index to Dental Literature และ International Nursing Index ของสมาคม
แพทยศาสตร์ จุฬาฯ เป็นผู้ซื้อแผ่นข้อมูลนี้ไว้ให้บริการผู้ใช้ในสาขาวิชานี้

2. ฐานข้อมูลภายในประเทศที่แต่ละคณะจัดทำขึ้นเพื่อให้บริการ คือ

2.1 ฐานข้อมูลงานวิจัยของบุคลากรทั้ง 4 คณะ ซึ่งรวมผลงานวิจัยของบุคลากร
ในคณะทั้ง 4 ไว้ทั้งหมด โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อผู้วิจัย สถานที่ติดต่อ ชื่องานวิจัย สาระ-
สังเขป รวมทั้งรายละเอียดข้อสังเขปที่ตีพิมพ์งานวิจัยนั้น

2.2 ฐานข้อมูลหนังสือตำราสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ จัดเก็บสิ่งพิมพ์ประเภท
หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการสาขาอื่น ให้รายละเอียดและเรียกใช้ข้อมูลได้จากชื่อผู้แต่ง
ชื่อหนังสือ สำนักพิมพ์ ปีตีพิมพ์ รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเล่ม หัวเรื่องของสาขาวิชา เลขเรียก
หนังสือ และสามารถพิมพ์บัตรรายการหนังสือได้ครบชุด

2.3 ฐานข้อมูลบทความวารสารภาษาไทย เป็นฐานข้อมูลช่วยค้นบทความวิชา
การที่ตีพิมพ์ลงในวารสารภาษาไทยสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ให้รายละเอียดที่จะสืบค้นและเรียก
ใช้ข้อมูลได้จากชื่อผู้เขียนบทความ ชื่อบทความ ชื่อวารสาร หัวเรื่อง และสาระสังเขป ผู้ใช้จะ
สามารถทราบได้ว่าปัจจุบันมีการรายงานทางวิชาการในเรื่องใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการ
เขียนตำราและบทความทางวิชาการต่อไป

2.4 ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ทุกชื่อ เรื่องที่มี
ในท้องสมุททั้ง 4 แห่ง เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า อ้างอิง ตลอดจนเป็นแนวทางในการทำวิจัย
ด้วย

2.5 ฐานข้อมูลรายชื่อวารสารที่มีในท้องสมุทสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ประกอบ
ด้วยชื่อวารสารที่มีในท้องสมุทสาขาวิชาดังกล่าว พร้อมทั้งให้รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนฉบับของ
แต่ละรายชื่อ ให้ชื่อสำนักพิมพ์และผู้แทนจำหน่าย สถานที่ติดต่อ ราคา และรายชื่อนิตยสารที่มี
วารสารเล่มนั้นๆ ใช้ประโยชน์ในการยืมระหว่างท้องสมุท หลีกเลี่ยงการซื้อวารสารซ้ำซ้อนกัน

2.6 ฐานข้อมูลโสตทัศนวัสดุ จัดเก็บวัสดุไมติพิมพ์ ได้แก่ เทปบันทึกเสียง สไลด์
เทปบันทึกเสียงและภาพ ผู้ใช้จะค้นข้อมูลได้จากหัวเรื่องสาขาวิชา และชื่อเรื่อง

2.7 ฐานข้อมูลงานจัดทำทรัพยากรท้องสมุท ให้รายละเอียดในด้านการจัดหาสิ่ง
พิมพ์ทุกประเภทเพื่อการบริหารการศึกษาและส่งเสริมงานวิจัย โดยแสดงผลข้อมูลในรูปแบบรายงาน
ต่างๆ สามารถสืบค้นข้อมูลได้จากชื่อผู้แต่ง ชื่อสิ่งพิมพ์ ชื่อตัวแทนจำหน่าย ปีงบประมาณ จำนวน
เงินที่ใช้จ่ายในแต่ละปี เป็นประโยชน์ในการควบคุมและจัดการ

2.8 ฐานข้อมูลสถิติท้องสมุท ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานภายใน
ท้องสมุท เช่น งานบริการ การเงิน งานพัฒนาทรัพยากร งานฝึกอบรม ในรูปของกราฟแบบต่างๆ

18 สิงหาคม พ.ศ. 2530 รองคณบดีที่รับผิดชอบงานท้องสมุททั้งสี่คณะ และบรรณา-
รักษ์ได้มีการประชุมตกลงให้ความร่วมมือกัน¹ ดังนี้

1. ผู้บริหารรับทราบและเห็นชอบด้วยที่บรรณารักษ์ท้องสมุททั้ง 4 มีความร่วมมือ
ประสานงานกันมานานแล้ว โดยเฉพาะในเรื่องการส่งวารสารต่างประเทศ ขอให้มีความซื่อ-
ซื่อสัตย์ที่สุด และให้มีบริการถ่ายเอกสารจากคณะที่มีให้กับคณะที่ต้องการใช้

2. บรรณารักษ์ท้องสมุททั้ง 4 ตกลงที่จะทำครรชนีวารสารภาษาไทย โดยแต่ละคณะ
จะเก็บรายการในสาขาของตนไว้ในไมโครคอมพิวเตอร์ และจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันภายหลัง

¹รายงานการประชุมการประสานความร่วมมือระหว่างคณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทย-
ศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ ณ ห้องประชุมคณะเภสัชศาสตร์ วันอังคารที่
18 สิงหาคม 2530 เวลา 9.30-11.00 น.

3. สนับสนุนงบประมาณให้ห้องสมุดมากขึ้น การบอกรับวารสารต่างประเทศของแต่ละคณะ ควรให้ตรงกับสาขาวิชามากที่สุด

4. แต่ละห้องสมุด ควรมีโทรศัพท์สายตรงเพื่อความสะดวกในการประสานงานและเป็นการวางแผนการ รับ-ส่ง ข้อมูล ซึ่งต้องผ่านทางโทรศัพท์ในอนาคค

5. คณะฯ ควรจัดหาคอมพิวเตอร์ช่วยงานห้องสมุดจะเป็นไมโครคอมพิวเตอร์ หรือ อย่างน้อยให้เป็น Terminal

6. ควรมีการเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอกับงานบริการที่ทำอยู่

ด้านความร่วมมือทางวิชาการ ได้มีการประชุมจัดทำคู่มือในการใช้หัวเรื่อง ภาษาไทย ในสาขาวิชานี้ร่วมกัน แต่เนื่องจากต่างมีภาระกิจ การดำเนินการในเรื่องนี้จะทำได้ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร งานนี้มาเริ่มอย่างจริงจังเมื่อ พ.ศ. 2531 โดยบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทย-ศาสตร์ เภสัชศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ ได้ร่วมกันทำวิจัยเรื่อง "การสำรวจคำศัพท์วิทยาศาสตร์การแพทย์ภาษาไทย จากคำภาษาอังกฤษในหนังสือตำราภาษาไทยสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์" โดยขอทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภชคณะแพทยศาสตร์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์จะรวบรวมบัญชีคำศัพท์วิทยาศาสตร์การแพทย์ภาษาไทย พร้อมด้วยคำภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการของสาขาวิชา และเพื่อจะนำไปใช้เป็นคู่มือจัดทำสหกรรมหัวเรื่องวิทยาศาสตร์การแพทย์ภาษาไทย เทียบเท่า MeSH (Medical Subject Headings) ในอนาคค ความร่วมมือทำงานชิ้นนี้ดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการตกลงร่วมกันระหว่างบรรณารักษ์ทั้ง 3 ห้องสมุด แต่เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้บริการเป็นที่น่าพอใจ

ช่างงานห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

จากการสัมมนาผู้บริหารระดับสูง เรื่อง แนวทางการพัฒนาห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ในวันที่ 15-16 มกราคม 2531 ผลสรุปที่สำคัญก็คือ ให้มีการสร้างช่างงาน โดยแบ่งห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยมีสถาบันวิทยบริการเป็นศูนย์กลาง

ห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ประกอบด้วยห้องสมุด 5 แห่ง คือ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์

คณะกรรมการวางแผนพัฒนาห้องสมุดวิทยาลัย ได้พิจารณาแผนรวม 3 สาขา โดยไม่แยกกลุ่ม และอนุมัติงบประมาณสนับสนุนในปี 2532 เพียงปีเดียวก่อน ซึ่งห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยดังนี้ .

1. เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ คณะเภสัชศาสตร์ ได้รับ 1 เครื่อง พร้อม Printer และโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับวางเครื่อง

2. CD-ROM Science Citation Index, Desértation Abstract และ Laser Quest ซึ่งใช้ร่วมกันได้หลายคณะอยู่ที่สถาบันวิทยบริการ

3. เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล คณะทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ ได้รับคณะละ 1 คน (อัตราจ้างรายวัน)

4. การฝึกอบรมบุคลากร การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และการป้อนข้อมูล ทั้งระดับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ สถาบันวิทยบริการเป็นผู้ฝึกอบรมและจัดทำคู่มือมาตรฐานการลงรายการข้อมูลให้ด้วย

ขณะเดียวกันทางหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้รับไมโครคอมพิวเตอร์และระบบเชื่อมโยงข้อมูล LAN (Local Area Network) คำเนิงานของช่างงานซึ่งสามารถจัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลตามสาย (On line) โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ 80386 ที่มีความจุตั้งแต่ 80 ล้านตัวอักษร ถึง 360 ล้านตัวอักษร ดังนั้นจึงกำหนดแผนงานที่จะจัดทำร่วมกันในช่างงานห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพดังนี้

แผนงานที่จะจัดทำร่วมกันในอนาคต

1. วางระบบ LAN (Local Area Network) ให้ใช้ร่วมกันได้ทั้ง 5 คณะ

2. เร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลทั้ง 5 ฐานร่วมกัน คือ ฐานข้อมูลงานวิจัยของบุคลากร

ในคณะ ฐานข้อมูลครุภัณฑ์ความวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ ฐานข้อมูลหนังสือตำราเอกสารสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องและงานวิจัย ฐานข้อมูลสหรายชื่อวารสาร ฐานข้อมูลโสตทัศนวัสดุ ให้บริการได้ทั้งระบบ On line และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเอกสาร

3. บริการสืบค้นข้อมูลทางไกลระหว่างไมโครคอมพิวเตอร์ด้วยสายโทรศัพท์ของหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาฯ เป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุดในสาขาวิทยาศาสตร์

ชีวภาพ โดยการขอแลกเปลี่ยน ยืม และถ่ายเอกสารนำมาให้บริการผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และทันตามเวลาที่ต้องการ ช่วยไม่ให้เกิดการสั่งซื้อทรัพยากรซ้ำซ้อน เป็นการประหยัดงบประมาณอย่างมาก

4. จะมีความร่วมมือทางวิชาการ เช่น การทำวิจัยร่วมกัน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ดังที่ได้ปฏิบัติมาแล้วตลอดไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย